

POLGÁRI LÁSZLÓ

Vízkereszt, az Istenjelenés ünnepe

Mindig megcsodálom a magyar nyelv találékonyágát, amikor nevet ad ünnepeinknek. Számomra különösen kifejező a „Gyümölcsoltó Boldogasszony” meghatározás az angyali üdvözlés teljes tartalmára. Ugyanígy sokatmondó a vízkereszt elnevezés is. A víz a földi élet hordozója, forrása. A kereszt az örök élet záloga, „az új Élet Fája”. A vízkereszt szó utal az ünnepre, amikor is az égi élet és földi élet találkozik. Az égi átjárja a földit, és azt megszentelve alkalmassá teszi az örök távlatokra.

Azt énekeljük az ünnep előtt, hogy „fényes volt az előző ünnep, de még fényesebb a következő...”. Lehet fényesebb ünnep a karácsonynál? Érzelmileg hangoltabb nem, de tartalmában mélyebb, igen. Hasonlítsuk össze a kettőt. Szertartásunk is ezt teszi.

A karácsonyt angyalok hirdetik meg, egy szűk körnek; vízkeresztet egy ember hirdeti nagy sokaságnak. A karácsonyt néma tanú, egy csillag hitelesíti a bölcseknek; vízkeresztet maga az Atya hitelesíti azzal, hogy saját fiát mutatja be az egész világnak („ez az én szeretett fiam, őt hallgassátok”). Karácsony után halál következik, vérfürdő, gyermekgyilkosságok, menekülés; vízkereszt után a Szentlélek száll a vizekre s megszenteli azokat, s átjárja az életet.

Vízkereszt tehát nem érzem. A felnőtt Krisztus jelenik meg. Megjelenéséről mindenki tudomást szerez. Nincs titkolózás, árnyék, félhomály, mint karácsonykor. Keresztelő János bemutatja Jézust, az Isten pedig kijelenti magát, hitelesítve János szavát. Bármennyire szép is volt tehát karácsony hangulata, nem szabad ott ragadnunk. Fel kell nőnünk Jézussal. A felnőtt Krisztusra kell összpontosítanunk. Betlehemből Júdea sivatagjába börtöl és imádsággal lehet eljutni. Ezért van vízkereszt vigíliáján börtöl. Régebben szigorú börtölt tartottak ekkor. Ha jól börtöltünk és imádkoztunk, akkor mára mi is odaértünk a Jordánhoz.

Vízkereszt ikonja segít jól látni az eseményt. Nemcsak azt ábrázolja a szent ikon, ami a Bibliában le van írva Jézus keresztelezéséről, hanem hozzáteszi az egyház hitét. Századok hite adja a színeket, formákat, alakítja ki az ikonon az arányokat. Így lehetséges az, hogy amíg a karácsonyi ikonon Mária tölti be a kép meghatározó, központi helyét – hiszen a megtestesülésben neki nagyon nagy feladata volt –, és Jézus alakja eltöri mellette, addig a vízkereszt ikonon már Jézus a központi alak. Ráadásul a festő nem tartja be az anatómiai szabályokat, aránytalan Jézus teste. Ezzel jelzi – a festészet nyelvén –, hogy akit ábrázol, az több, mint ember.

A Jordán feltornyosuló hullámai szimbolizálják azt, amit úgy éneklünk, hogy „a Jordán visszafordult”. A bűn által rossz irányba induló emberi élet most visszafordul, és jó irányba, az Isten felé veszi útját. Jézus alámerülésével megszenteli a vizeket, az életet átjárja Isten jelenléte és ereje.

A parton az Előhírnök alakja látható, de kisebb, mint Jézus. Mellette egy fa, gyökerén egy fejsze. János tanítását szimbolizálja így az ikonfestő: „A fejsze már a fák gyökerére tétetett. Kívágnak, és tüzre vetnek minden fát, mely jó gyümölcsöt nem terem.” (Mt 3,10, Lk 3,9) Minden étellel felelősek vagyunk Isten előtt. Teremjük tehát a hit és a jótettek gyümölcseit.

A karácsonykor örömhírt vivő angyalok most kendőt tartanak a vízből kilépő Jézusnak. Életük lényege a szolgálat. Itt, most, így szolgálnak. A karácsonykor a csillag sugarában megjelenő galamb, a Szentlélek jele itt már valóságosan leszáll Jézusra, és – mintegy pecsét – rajta is marad, ezzel hitelesítve őt. Itt már nem a barlangot világosítja meg, hanem az emberi elmét, hogy értsék Isten nagy tetteit, felismerjék küldöttét.

Soha ilyen mélyre nem hajolt még az Isten a történelem során, mint vízkeresztkor. Ezt jelzi a vízszentelés szertartásában a vízbe merülő hármas gyertya. A Szentháromság ereje járja át a világot. Nemcsak az embert, hanem az ő életerét, az értelem nélküli világot is, hogy segítők legyen az örök életre. Ezért indulunk el a házak megszentelésére, jelezve azt, hogy Isten ott van, ott kell, hogy legyen életünk legkedvesebb terében, a házukban is. Boruljunk le mi is, oly mélyen, és akkora alázattal, amellyel Jézus hajtotta meg fejét keresztelője előtt. Fogadjuk el őt azzal a lelkiütel, amellyel Keresztelő János közeledett hozzá. Engedjük, hogy növekedjék bennünk.